

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Széchenyi utca 10.
a hvá minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP,
SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési felvételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 ft.
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „
Egyes szám ára 16 kr.

Az Egyenlőség megjelenik minden vasárnap.

Válasz

— a függetlenségi párt kiáltványára. —

Az országgyűlési függetlenségi párt külön hetes bizottságot köldött ki arra a célra, hogy zsidókérdést csináljon és e bizottság megfelelt e feladatnak, olyan manifesztumot csinálván, a milyent Istóczy összes irástudó hivei összeizzadni alig tudtak volna. A függetlenségi párt hetes bizottsága a képmutató furfang kétértelmű ravaszágával vállalkozott ama nagy kérdés megoldására: hogy mikép lehessen az antiszemitizmus malmára a vizet hajtani a 48-as eszmék ürügye alatt és hogy mikép lehessen az antiszemitizmus zsvány politikájának alkotmányos szinezetet kölcsönözni a nélkül, hogy a rablás tendenciája elárulatná?

Már maga az indokolás, melylyel a hetes bizottság eljárását szépíteni igyekszik, olyan, hogy minden elfogulatlan emberben a legnagyobb megbotránkozást kelti. Az az inszinuáció, hogy a zsidókérdés „a történelem tanuságaként nemcsak létezett minden korban, hanem időről-időre az adott viszonyok szerint el is mérgesedett,“ a politikai perfidia legundokabb szógyártmánya.

Mert el nem képzelhető, hogy a függetlenségi párt kebelében nem volnának férfiak, kik a történelem adataiból a valódi igazságokat levonni nem tudnák. De mivelhogy az egyedül helyes tények helyett e nyakatekert következtetést vonják le abból, a mi igazságon alapuló bizonyítékokkal épen az ellenkező mellett harcolnak, ezzel csak azt árulják el, hogy a függetlenségi párt tulajdonképen nem azt akarja, a mit hirdet. — Nem megoldani akarja e párt a zsidókérdést, hanem az antiszemitizmus és a függetlenségi párt közt olyan összekötő hidat akar felállítani, melyen mind a kettő egymás mellett és karöltve mozoghatson.

Nem tudjuk, hogy ez a kiáltvány kiknek irodalmi bűne, de annyi bizonyos, hogy mélyen kompromittálja azt a pártot, mely a politikai könnyelműség és elvtelenség eme klasszikus expektorációjához csatlakozott.

Bartha Miklós, Eötvös Károly, Polonyi Géza és mások hiába igyekeztek a pártot e szégyenfolttól megmenteni. A józanok szava gyöngye volt, nem hallatszott az értekezleten, hol a pártszenvédély és elfogultság, a korlátoltság és a nyegleség a valódi szabadelvűség ellen szövetekezett.

Ugy beszéltek ezek a „függetlenségi hazafiak“ a zsidó magyarokról, mintha ez utóbbiak csak tegnap óta laknának e hazában, mintha a menny, mely Magyaror-

szág fölött ragyog, mintha a nap, mely e hon gyermekeinek egyaránt osztja sugarait, mintha e föld, mely minden magyar embert tart, szóval minden, a mihez ez ország minden polgárának közös, elsajátíthatatlan jogai vannak, egyedül csak azokat illethetné, kiknek a hetes bizottság — nagylelkűen megadja hozzá az engedélyt.

Nem úgy van az, uraim!

Önök fecseghetnek ugyan különféle kérdésekről, ráfoghatják, hogy a zsidók ilyenek meg amolyanok, sőt elmondhatják azt is, hogy ezt vagy amazt tegyék, de nincs önöknek joguk követelni, hogy a zsidó-magyarokat kivételes törvények alá helyezték. A zsidó magyarok ép olyan fiai e hazának, mint önök: a zsidó magyarokat h i s t ó r i a i jogok alapján is ugyanaz a hely illeti meg e hazában, mint önöket; igen, a zsidó magyarok teljesítik az állam és a társadalom iránti kötelezéseket ép úgy, mint önök. — Önöknek nincs joguk úgy szólani a magyar zsidókról, mint valami idegen elemről, mert mi magyar zsidók érezzük, tudjuk, hogy mi e hazának legalább is olyan hű és áldozatkész fiai vagyunk, mint önök.

Sokkal sajtószérűbb a hetes bizottság elaborátumának eme kiközösítési és elidegenítő törekvésénél az a valóban kvalifikálhatlan követelménye, „hogy a zsidóság hitágazatait kellő határozottsággal nyilatkoztassa ki.“

Hát mit tehet a zsidóság arról, hogy a függetlenségi párt vezérpolitikusi olyan járatlanok vallási ügyekben, hogy még a zsidóság hitágazatait sem ismerik, hogy nem tudják, mi az a hit, mely a keresztény vallások szülőanyja?

Ha semmit sem tudnának erről, ha a zsidó vallás nagy irodalmából egy betűt sem ismernének, ha nem léteznének kisebb-nagyobb kiadványok, melyek egész világosan és érthetően a világ minden nyelvén, tehát a magyar nyelven is hirdetik azokat a hitelveket, melyek a zsidó vallás alapját képezik, akkor magunk is csatlakoznánk e követeléshez; de nem volna-e végtelenül neveltséges, most, 1884-ben Krisztus után zsidó kátét csinálni, miután a zsidó vallás legjelentéktelenebb tétele is egész theologiai irodalmat teremtett, miután már minden iskolás gyermek a zsidó vallás tantételeit ismerni köteles, ha vallási nevelésben részesült?

A vallás végre is nem tarokk vagy ferbli, ami Nyiregyházán ilyen, a függetlenségi kör budapesti lokalitásaiban pedig amolyan regulák szerint változik.

Az a zsidóság, mely a világot a bibliával ajándékozta meg és a melynek öléből Jézus származott, úgy hisszük, eléggé igazolta faji

és vallási tisztaságát. És ha a függetlenségi párt hetes bizottsága ezzel meg nem elégedve, még kátét is kíván, melyből a zsidók valláserkölcsei tisztaságáról meggyőződhetnek, akkor csak azt tanácsoljuk az uraknak, menjenek akármelyik könyvkereskedőhöz és kérjenek egy zsidó kátét. — Csak 30 vagy 35 krajczár az ára.

B o g d á n y i.

Két beszéd.

Nevezetes két nyilatkozat megtételére adott alkalmat az igazságügyi költségvetés tárgyalása a képviselőházban. Nevezetes a két nyilatkozat nem csak tartalmánál fogva, de a magatartás miatt is, mit ezek ellenében a képviselőház tanusított.

Pauler Tivadar és Eötvös Károly nyilatkozatait értjük.

Pauler Tivadart a felszólalások kényszeríték arra, hogy igazolja mindenféle kifogás alá eshető magatartását abban a szerencsétlen tiszta-eszlári bűnperben. És Pauler Tivadar igazolt is valamit. Azt, hogy ő egyáltalán képtelen mint igazságügyminiszter helyzetének ideális magaslatára emelkedni. Pauler föllépése, Pauler nyilatkozata azt a benyomást tette minden elfogulatlan szemlélőre, hogy hivatás és kötelességérzet dolgában szegényebb, gyámoltalanabb egyén nem ülhet a miniszteri székben; hogy tekintély és nagy eszme képviselője ügyében arra a kiváló pozícióra, ami egy igazságügyminiszteré, nem való és mintha egyszerű diurnistát ültetnek volna oda, kinek kötelessége ugyan a reprezentálás, de önmaga képtelen lévén erre, mások nimbusába fogózik, azzal takarózik és minden mozdulatával el-

áruja, hogy ha körül nem sugározná Tisza Kálmán hatalmának glóriája, akkor szép hivatásának ideális helyéről tehetetlenül rogya vissza az életnek gyöngéket elnyelő tengerébe.

Az igazságügyminiszter legelső, legnemesebb feladata, hogy az igazságszolgáltatás tévelygéseit, azok túlkapásait idején való és erélyes föllépés által akadályozza meg; hivatása, hogy a gyakorlati alkalmazás folytán az érvényben levő törvénynek felmerülő hiányait pótolja és orvosolja; hogy a jogrend megzavarására célzó törekvéseket, tüneteket, igyekezetet, kivált ha azok az igazságszolgáltatás faktorainál jönnek napfényre, gyors elhatározással, erélyes közbelépéssel megakadályozza és így a niágás helyéhez és személyéhez intézett követelések alól ki ne bujjon. — És mégis, Magyarországnak ez idő szerint az igazságügy élén álló minisztere annyira ment, hogy az ország képviselőtestülete előtt, tehát midőn szavainak különös súlyt és fontosságot kell tulajdonítani, és akkor, midőn az ország belbékéje van szóban, midőn e belbéke veszélyeztetésének elhárítására tett intézkedéseit kellene előszámlálni, akkor Pauler miniszter azzal áll elő, hogy nem akar beavatkozni, hogy pártatlan állást kellett elfoglalnia. — Valóban a pártatlanságot még eklatásabbul nem használták köpenyül arra, hogy vele a tehetetlenséget és a tenni nem akarást palástolják.

És ennek a felháborító szereplésnek a képviselőház tapsolt, az igazságügyi minisztert ezért a beszédért megéljenzte. Mi lehet ennek az oka? A magyar képviselőház miért tört ki tetszésnyilatkozatban akkor, midőn a miniszter épen azt demonstrálta, hogy a szégyenletes perben legjobbnak találta a tétlenséget és hogy a pártatlanság köpenye alá bujva ez által tápot adott a lelketlen, ez ország békéjét veszélyeztető

TÁRCZA.

A zsidók és a hadsereg.

— Az Egyesülőség eredeti tárczája. —

A hol zsidóról van szó, ott az előítélet olyan vadon terem, mint a gomba. Hogy az áramlat az antiszemitáknak kedvező legyen, arról gondoskodtak az „illetékes körök“, az „urak“-nak most már csak arra van szükségük, hogy felkapjanak egy tetszetős mottót és ennek hangoztatásával további propagandát csináljanak maguknak. Ebben a tekintetben sem kell valami nagy leleményességet kifejteniök. Nem is erőltetik meg magukat ebben a tekintetben. A mit a zsidókra fognak, ez az ő legsajátabb jelszavuk: „Vakulj magyar!“ Mindegy az nekik, akár milyen képtelen vagy hazug váddal állnak is elő — nekik minden eszközt szentesít a cél. Ha kapós volt nekik az eszlári dolog, akkor csakugyan még legártatlanabb fogásaik közé valónak kell tekintenünk azt a vajmi gyakran hangoztatott ráfogást, mely szerint a zsidót gyávasága, hazafiatlansága és testileg alkalmatlan volta képtelenné teszi arra, hogy jó katona legyen. És tovább menve: a zsidó az ő mindenható hatalmával (esetleg a kagál segítségével is) mindig keres és talál módot arra, hogy a katonai kötelezettség teljesítése alól kibújjon.

Komoly megczáfolásra nem is szorulna ez a vád, ha olyan szörnyen sokszor nem illelnék vele a zsidóságot és ha — fájdalom — annyi ember nem akadna, aki azt mondja: „A többiben nem értek egyet az antiszemitákkal, hanem ebben a tekintetben magam is azt hiszem, hogy igazuk van.“

Csakugyan ez az egy pont az, mely a legtöbb hívőre akad a nem-zsidó körökben. A zsidóról megszokták mondani

és elhinni azt, hogy rossz katona és hogy irtózik a katonaszkodástól.

Nagyon könnyen megérthető dolog, miért hiszik el épen ezt legszivesebben, sőt még olyanok is, a kik különben épen nem tartoznak az ugynevezett antiszemiták közé. Ha valamely tekintetben általános és megrögzött a zsidóság iránt való elfogultság és előítélet, ez legjobban illik arra a kérdésre, mikor a zsidónak személyes bátorságáról és testi erejéről van szó. Nincsen olyan adomány, melynek gyakorta előforduló alakját ne képeznék a puskától irtózó zsidó ujoncz vagy a pisztolyos tiszt ur által halálra ijesztett handlé zsidó. És akármilyen éleclap — még ha nem is antiszemita — a zsidót görbe lábbal és púpos háttal szereti kirajzoltatni. No de az adomás könyvnek és az éleclapnak az a célja, hogy nevetessen és az eszközökben nem lehet túlságosan válogató egyik sem.

Egészen más színezete van azonban a dolognak, mikor komoly kifogáskép állanak elő azzal, amit bizony sehol másutt nem tanulhattak meg, mint épen az adomás könyvből és a viccelapból. A ki pedig innen meríti érveit, a ki ezeket használja forrásul, az aztán ne arrogálja magának azt, hogy ő komolyan okoskodik. „Multa licent stultis, pictoribus, atque poetis,“ ez igaz, de az antiszemitáknak csak úgy van igazuk, ha e három kategória valamelyikébe sorozzák magukat. A bolondságtól, a festménytől és a költeménytől nem kívánjuk, hogy tárgya igaz legyen, de viszont a bolond, festő és költő sem kívánhatja, hogy művét — történelmi forrásként vegyék.

A történelem és az élet minden esetre megbízhatóbb kútfők az elfogultságnál és az előítéletnél. És ha a történelemtől és az élettől kérdezzük, jó katona-e a zsidó, alighanem más feleletet fogunk nyerni, mint ha Simonyi vagy Ónody urtól kérdeznők ugyanezt.

Az igaz, hogy a zsidó, mint hadakozó nép csak az ó-

izgatás folytatására? Mert a magyar képviselőház érezte, hogy midőn az a szégyenletes per minden ilyen körülmény daczára is azzal végződött, a mi az izgatókat a sárga földig lesujtotta, hogy ekkor nemcsak az izgatók vallottak kudarcot, hanem volt ebben része más faktoroknak is, és ezt a kudarcot eltakarni kell. Az igazságügyminiszter beszédét követő tetszésnyilatkozatok ezt a kudarcot akarták szépíteni, takargatni, és megélnene ez a képviselőház még más minő beszédek is, ha azokat alkalmasoknak találja arra, hogy mentegesse a nyiregyházi dolgokat. A képviselőház eljárását sajnáljuk, de — érthetőnek találjuk.

Annál lélekemelőbb volt Eötvös Károly enuncziációja. Mert enuncziáció volt ez és nem polemia Vadnay Andorral. Hálával vesszük tudomásul, hogy ő mint az egyedül illetékes egyén a sokat hánytorgatott honorárium kérdésében oly őszinte nyíltsággal elmondva a valóságot, nemcsak az ő ellene emelt vádakat szállítá le valódi értékükre, hanem megmutatta, hogy őt csak is az igazság vezette e perben való szereplésében. Hiszen ott van védőtársának, Funtáknak példája, ki a Karagyorgyevicséle perben megmutatta, hogy igen is az ügyvéd tekintetbe veheti azt az óriási fáradságot, a mit a védelemtől az ügy természete megkíván.

Ha ezt örömmel vesszük tudomásul, annál nagyobb megnyugtatónkra szolgál az, hogy illetékes egyén illetékes helyen rámutatott a viszonyokra, a melyek annak a szégyenletes szerencsétlen pernek következményei lettek. Igaz, olyanok a viszonyok, a melyek az állam teljes erőhatalmát igénybe veszik, mikor már a magyarnak veleszületett hazafiságáról is megfélekedve oly nevet éljeneznek meg, mint Windischgrätzé, mely név vérbetükkel van beírva

házánk történetébe. Nem lehet, nem szabad itt már észszel, meggyőző okokkal küzdeni, nem marad itt már más fegyver, mint a miket Eötvös Károly sorolt fel.

Különösen megszivlelhetik Eötvös nyilatkozatát azok az egyének, kik most már azt hiszik, hogy felelősségre vonni többé soha sem fogják. Eötvös szavaiban fenyegetés is foglaltatik, a leleplezések, a ma bizonyos, eddig még ismeretlen kulissza-titkok földerítésének fenyegetése.

Igaz, hogy Eötvös Károly akkorra helyezte ezt kilátásba, ha majd az izgalmak után a vér lecsillapul és a közönség sokkal fogékonyabb lesz az igazság megértésére és befogadására, de hideg borzongással fut végig rajtunk, ha arra kell gondolnunk, hogy mit akar Eötvös leleplezni, miket látott és tapasztalt ő mint kulissza titkokat. Nem csak Barynak és bandájának a perben tanusított-titkos vagy legalább titkolt üzelmeiről van itt egyedül szó. Eszternek, a szerencsétlen leánynak eltűnését fedi már átlátszó fátyol, a mit ha Eötvös szét fog rántani erőteljes kezével, ki fog ugyan tűnni, hogy Eszter áldozat volt, de nem a zsidók, nem a sakterek áldozata, nem rituális áldozat. Borzasztók lesznek ezek az adatok, lesujtók lesznek, a miket tudatni Eötvösnek erkölcsi kötelessége. És ha e kötelesség teljesítését Eötvös, a politikus, akkorra tüzte ki, midőn az igazság iránt fogékonyabb lesz a közönség, csak tapintatosságát igazolja, de a mely tapintatosság annál inkább kötelez minden faktort, hogy ez a pillanat minél hamarább bekövetkezzék, hogy e pillanat meghozatalára a legerélyesebben közreműködjenek. Eötvös beszédeért köszönettel tartozik mindenki, kinek a haza belbékéje, boldogulása szíven fekszik.

korban szerepelt. De hiszen még az ókor befejezése előtt a zsidó megszűnt nép lenni. Addig, a mig az volt, addig forgatta is a fegyvert ép oly hősiességgel és vitézséggel, mint akármelyik más ókori nép. A szentföld elfoglalásától egészen Jeruzsálem bukásáig a zsidó történelem lapjai tele vannak ragyogó fegyvertettekkel, harci dicsőséggel, a hősiesség példáival.

Ezeket egyenkint elősorolni, eltekintve attól, hogy e szük keretben lehetetlen, — azonfelül felesleges is. Ezeket a tényeket kétségbe nem vonhatja senki. De már ezekből világos az, hogy — mert hiszen a zsidóság fajilag ma is ugyanaz, ami volt évezredekkel ezelőtt, — a zsidóban megvan ugy a bátorság, mint a fegyverforgatásra való alkalmatlanság.

A középkor és az ujkor — ugyszólván a legujabb korig — a zsidó történelem legsötétebb, legszomorubb korszaka, A megvetett, üldözött, még legprimitivabb emberi jogaitól is megfosztott, örökös nyomás alatt álló fajtól hősiességet, vitézséget nem kívánhatott senki és mégis ép e szomorú korszakból mennyi fényes példa maradt fenn a zsidók hősiességéről, szivós kitartásáról, vitéz bátorságáról, melylyel védték magukat akkor, mikor a rabságban megmaradt egyetlen kincsöket, hitöket védelmezték. A katonaságnál új hazájuk védelmében nem érvényesíthették bátorságukat, mert hiszen a hadsereg köréből ki voltak zárva.

Tisztán hazai viszonyainkat tartva szem előtt, II. József császár, — ki politikai elveitől eltekintve — valódi liberálistól, az ujkor felvilágosultságának teljes érzetétől át volt hatva, első volt, ki megengedte, sőt megparancsolta, hogy a zsidókat is fel kell venni a hadsereg kötelékébe. Egykoru történelmi feljegyzésekben, sőt határozottan magyar munkában is *) megtaláljuk, milyen örömmel, lelkesedéssel fogad-

ták a zsidók a császárnak eme rendeletét. Közzététele után mindjárt az első napokban seregéstül tódultak a toborzók zászlai alá zsidó ifjak, kikből értelmes és derék katonák váltak. Sőt mikor Galiciában néhány zsidó, kik a hadkötelezettség kövckeztében a szombatról és az ételekről szóló törvények megszegésétől félték, feliratot készítettek intézni a császárhoz e rendelet ellen, és a feliratot a magyarországi zsidóknak is elküldték pártfogás végett, ezek haraggal utasították vissza hitsorsosaikat.

Szóljak-e a legújabb korról is? Odamutassak-e a hadseregben jelenleg szolgáló zsidókra? Hiszen csak e napokban neveztek ki körülbelül husz zsidó felekezeti tartalékos altisztet honvédtisztekké. Ismételjem-e azt, amit feljebbvalóik mondanak róluk? Azt, hogy a hadseregnek egyik legjózanabb, legértelmesebb és leghasznavehetőbb részét képezik? Az én szavamnál sokkal fényesebben bizonyítja ezt az a körülmény, hogy alig van a hadseregben olyan zsidó közlegény, ki mint ilyen fejezné be szolgálati éveit; a zsidó tisztek pedig képzettségüket, alkalmatlanságukat és hazafiságukat illetőleg semmivel sem állanak hátrább nem-zsidó kartársaiknál.

Az antiszemiták által kitalált ama mesét, hogy a zsidók minden erejük és vagyonuk feláldozásával is kivonják magukat a hadkötelezettség teljesítése alól, nem is kell megczáfolnom. A ki nem rösteli a fáradságot, hogy kezébe vegyen egy a hadseregünk létszámát statisztikailag kimutató táblázatot, az meg fogja találni benne, hogy a zsidók a katonaságnál ép olyan arányban vannak képviselve, mint a hogy magában az országban áll arányuk a többi lakossághoz képest.

Legfeljebb az a különbség van itt, hogy a zsidó katonák között aránylag több a tiszt és az altiszt. Ezt a körülményt pedig ugyancsak nem alkalmatlanságuk és gyávaságuk hozta létre.

*) Czövek J. II. József császár élete és halála. Debreczen, 1816.

A képviselőházból.

A főrendiháznak a házassági törvényjavaslatról szóló üzenete e héten (csütörtökön) került a képviselőház elé. Tiszta Kálmán miniszterelnök azt az indítványt terjesztette elő, hogy miután a főrendiház által ismételtén visszautasított házassági törvényjavaslatot újabb tárgyalás végett ahhoz visszaküldeni nem akarja, mondja ki a ház, hogy az erre alkalmas időben egy újabb házassági törvényjavaslatot terjesszen elő. A ház ez indítvány fölött hétfőn fog dönteni.

*

De mielőtt döntene, nagy vita támadt. A függetlenségi párt titkos és nyílt antiszemita megragadták az alkalmat, hogy egyet üssenek a zsidókon, mert hát ez idő szerint ez a leghálásabb foglalkozás. Az antiszemita azt hiszik, hogy a zsidók rettegnek tőlük és ez a képzelet szörnyen kellemes rájuk nézve, a közönségnek meg kedves olvasmányt nyújt egy ilyen antiszemita beszéd, mert a közönség, mely minden veszekedést kíváncsian néz, az antiszemita hecczeket annál nagyobb érdeklődéssel nézi, mert azt hiszi, hogy ő bántatlanul fog maradni. Hanem hát majd kitünik, hogy igaz-e a feltevése. Mi, kik az antiszemitizmus rugóit nagyon jól ismerjük, jobban a távol álló közönségnél, határozottan állíthatjuk, hogy e hitvány izgatások árát nem egy felekezet, hanem a haza és vele e hazának minden polgára fogja fizetni; mert nem képzelhetni, hogy az antiszemitizmus rablópolitikája zsidó és nem zsidó vagyon közt különbséget fog tenni. Minden józan, elfogulatlan ember átlátja ezt, csak a függetlenségi párt politikusai nem akarnak okulni. Először egy proklamációt adnak ki, melyben a helyett, hogy az antiszemitizmust elítélnék, ellenkezőleg zsidókérdést teremtenek és innak és beszélnek olyan zavarosan, hogy az antiszemita is megbotránkozott az otromba stilyakorlat miatt. Valóban nehéz megmondani, mi bujtogat inkább: a függetlenségi párt manifestuma, avagy Istóczy beszéde? Ez utóbbiról mindenki tudja, hogy be nem számítható állapotban van, vagy legalább annak látszani akar, mikor a zsidókról beszél, de egy pártról, melynek számos kitünőségei is vannak, bizonyára senki sem tette volna fel, hogy olyan antiszemita gallimathást fog összezsírni, mint a milyen az az enuncziáció, a mit a függetlenségi párt hetes bizottsága fabrikált

*

Sajátságosan érintett bennünket Herman Ottó csütörtöki beszéde, melyet a képviselőházban tartott; mert nem igen tudjuk, szándékosan vagy csak meggondolatlanságból lovalta-e bele magát abba a heccbe, melyet antiszemitizmusnak hínak? Egy férfiúról, aki mint Herman ur tagadhatatlanul nemesebb érzelmektől engedi magát vezéreltetni, nem akarjuk feltenni, hogy őt ösztöne vezeti arra az utra, a hol Istóczyval találkozik. De hát ép azért megfoghatatlan előttünk, hogy ez a férfiú épen olyan állhatatosan fujja az antiszemitizmus harcriadóját, mint Istóczy, azzal a különbséggel, hogy amíg Istóczy azt hirdeti, hogy *ki kell kergetni* a zsidókat, Herman ur azt hajtogatja, hogy nem kell őket beereszteni — a magyar társadalom kötelékébe.

*

Herman ur beszéde egyszerű ismétlése azoknak a frázisoknak, melyek a függetlenségi párt kiáltványában le vannak rakva. A beszéd ép olyan konfuzus, mint a kiáltvány. Egyik olyan ügyetlenül takargatja a valódi antiszemita intencziókat, mint a másik. És ezt sajuáljuk, nem azért, mintha a függetlenségi párt antiszemitikus jellegétől félnénk, hanem csupán csak azért, mert Herman Ottó képviselőt is azok között látjuk, kik minden áron zsidókérdést akarnak csinálni. Ő, a ki nagyon jól ismeri az antiszemita bujtogatás céljait és a ki európai műveltségénél és tehetségénél, de hajlamainál fogva sem kívánczik az antiszemita izgatók babérai után, valóban

meggondolhatta volna, mit cselekszik, mielőtt a proklamáció tendenciájához csatlakozott.

*

A mit Herman az emberi nem fejlődéséről elmondott, azt előtte egy extravaganciája által ismeretes német tudós mondta. A *krisztusi* forradalom, a *protestantizmus* forradalma és a *nagy francia* forradalom mindenesetre nagy epochákat képeznek az emberi nem fejlődésében. De e forradalmak korántsem voltak azon okok kifolyásai, melyeket Herman ur felsorolt. Mind a három forradalom *hatalmi* és nem *vallási* kérdésekből eredt. A mit Herman aztán az ő forradalmaiból levont, az teljesen *értelmetlen*. Szerettünk volna reflektálni reá, de szavait úgy csoportosította, hogy azokból halandó értelmet kiböngészni képtelen. Annyit azonban állíthatunk, hogy bármilyen bölcseséget tartalmazna is a beszéd eme része, a zsidók anyakönyvi vezetésével és hitközségi szervezetével összefüggésbe hozni egyáltalában nem lehet.

*

A mit az igen tisztelt képviselő ur a neolog és orthodox zsidók „*marakodásáról*“ mondott, az nem áll. *Marakodik a két iroda, mely intézmény nem zsidó intézmény, hanem a kormányé.* A magyar zsidóság nem czivakodik, sőt perhorreszkál minden olyan törekvést, mely a szakadásra alkalmat nyújtana. Ha a képviselő ur akarja, hogy a zsidó felekezet egy legyen szervezve, mint a többi felekezetek, akkor eszközölje ki, hogy a magyar zsidóság felekezeti autonómiája törvényhozásilag becikkelyeztessék, aztán majd szervezkedünk úgy, a hogy minden más felekezet szervezkedik. De azt kívánni, hogy a zsidóság olyan felekezeti életet organizáljon, mint a többi felekezetek, a nélkül, hogy a zsidóságot egyházilag a többi felekezetekkel egyenjogusítanak, — az egyszerűen abszurdum.

—nyi.

Mi az eredmény?

Négy elaborátum fekszik előttünk, négy különféle irat: az egyik a neolog iroda emlékirata, a másik az orthodox iroda válasza, a harmadik a neolog iroda véleménye és végre az orthodox iroda viszonzválasza. Mennyi papírt, mennyi tentát, mennyi drága időt feleséreltek el hiába! Mert hát mind a négy fogalmazványnak a tartalmát e mondatban lehetett volna kifejezni: **Téte s s é k a z i z r. h i t f e l e k e z e t e h a z á b a n é p o l y a n s z a b a d, ö n á l l ó, a u t o n o m t e s t ü l e t t é, m i n t a m i l y e n e k a k e r e s z t é n y a u t o n o m e g y h á z a k.**

Minden, a mit az emlékiratok, vélemények és válaszok ezenkívül tartalmaznak, csak sallang, közhelyek és idétlen ingerkedések, miknek céljuk nincsen és csak arra való, hogy konkolyt hintsenek a magyar zsidók közé.

Mikor a közp. iroda elaborátumát Trefort miniszter urnak átnyújtá, nyomban figyelmeztettük, hogy nem fog célhoz vezetni, mert elhibázottnak tartottuk azt az eljárást, melyet a neolog iroda követett. A hiba abban rejlett, hogy a központi iroda olyan ügyben, mely az egész magyar zsidó felekezet legvitalisabb jogait és érdekeit érinti, egyoldalulag, az összesség megbízása nélkül és az orthodoxok mellőzésével járt el.

Mi, kik az emlékirat ama pontjaihoz, melyek a zsidó felekezet önrendelkezési jogának biztosítását célozzák, a legnagyobb készséggel csatlakoztunk és örvendő vettünk tudomást egy olyan akcióról, mely az eddigi állapotnak véget akar vetni, annál mélyebben fájlatjuk azt a ballépést, melyet a központi iroda elkövetett azzal, hogy ignorálva az orthodox hitkönyveket, külön terjesztette elő kívánalmait olyan kérdésben, melyhez az irodának, mint olyannak semmi

köze, és a melyhez egyedül és kizárólag csak a magyar zsidóságnak van joga hozzá szólni.

Ha a közp. iroda a kerületi elnököket nem arra a célra hívja össze, hogy nekik egy kész elabórátumot terjesszen elő, melyet ők a miniszter urnak átadjanak, hanem ha meghallgatja őket, mielőtt a memorandumot elkészíti, akkor e férfiak bizonyára tudtak volna módot találni arra nézve, hogy az orthodoxok önérzete meg ne sértessék. A kerületi elnökök, kiket itt együtt látni szerencsénk volt, önálló, független férfiak, kik a haza és a zsidó felekezet érdekében már annyi szolgálatot teljesítettek, hogy a magyar zsidóság bizalmát méltán megnyerték, őket illette volna az a szerep, melyet az iroda egész illetéktelenül játszott. Ha ezek a férfiak, kiknek mindegyikét a valódi hivatottság serkenti, ha ezek a férfiak, az irodákat egészen mellőzve, az orthodoxok vezérére egyéniségeivel tanácskoznak a teendőik iránt, akkor bizonyára nem melegeedik fel újra az orthodoxok és neologok közti viszály, mely már-már szűnőfélben vala.

A miben e férfiak közösen megállapodtak volna, az a magyar zsidóság közóhajának kétségtelenül leg-hivebb visszhangja lett volna. Az irodáknak érdekükben van, hogy a magyar zsidóság két táborra, vagy miként a túlzók mondják, két felekezetre legyen felosztva; de nem kívánják ez átkos szakadást sem az orthodox, sem a neolog zsidók. Köztük létrejöhet a kompromisszum, az irodák közt ellenben soha. Mert hát mi célja, mi teendője volna például egy „saját külön“ orthodox irodának, ha orthodox és neolog zsidók két külön tábort nem képeznek? Semmi. Azért hangsúlyoztuk mi és velünk számosan, hogy felekezeti egységről még csak álmodni sem lehet mindaddig, amíg a magyar zsidóság engedni fogja, hogy őt az orth. és neolog iroda képviselje.

A baj azonban most már megesezt, vagyis: a magyar zsidóság elmulasztá kezébe venni a saját ügyét. Most csak azon kell lenni, hogy az a viszály, mely a két iroda közt tart, a magyar zsidóság közé ne szivárogon. Mert a mig a harc a két iroda közt lokalizálva marad, addig nincsen veszélyeztetve semmi. Nem használnak vele, igaz, de nem is árthatnak sokat. Mindenki tudja, hogy a magyar zsidóság maga legjobban kárhóztatja e civakodást. Segíteni ez idő szerint alig lehet a bajon. Várni kell, mig a minisztert, aki úgy látszik, maga sem tudja, hogy az irodákkal hányadán van, a képviselőházban interpellálni fogják az irodák ügyében. Addig azonban sem az egyik, sem a másik irányban nem lehet tenni semmit, mert ezekből az emlékiratokból, véleményekből és válaszokból megtudhatta ugyan a miniszter, hogy csupán csak neki tulajdoníthatók a zsidók felekezeti visszasságai, de hogy megértette-e vajjon, mi a teendője, abban kételkedünk. Ha feladata magaslatán állana a miniszter ur, nem növelte volna a viszályt azzal, hogy az orthodoxok válaszáat a neolog irodának terjeszti elő véleményadás végett, hanem egyszerűen tanácsolja mind a két félnek, hogy ne disputáljanak olyan kérdések fölött, melyek eldöntése a magyar zsidóságot illeti egyedül és a melyek megoldásával a zsidó magyarok eddig sem az orthodox, sem a neolog irodát meg nem bízták, hanem felhívja azon férfiakat, kiket a zsidó magyarok felekezeti ügyeik rendezésével megbíznak, hogy ők mondjanak véleményt felekezetünk kívánalmai és szükségletei felől.

A m i c u s .

A közp. iroda válasza.

A közp. izraelita iroda orsz. elnöksége az orthodox közvetítő bizottságnak hozzá leküldött emlékiratára a vallás-és közokt. miniszterhez a következő előterjesztést intézte:

Folyó január hó 21-én 145. eln. sz. a. kelt rendelettel közölni méltóztatott velünk az orth. közvetítő bizottságnak a kerületi elnökök mult havi emlékiratára tett előterjesztését oly felhívással, hogy arra saját álláspontunkat szintén jelezhessük.

Midőn e meghagyásnak eleget tennénk, ki kell jelentenünk, hogy az orth. közvetítő bizottság munkálatát a kerületi elnököknek, az izr. hitfelekezeti ügyek rendezése tárgyában nagyméltóságodhoz intézett alázatos előterjesztésére vonatkozó czáfolatnak nem tarthatjuk, mert nem reflectál az ezen előterjesztésben előadottakra, hanem oly dolgokon elmélkedik, melyek a ker. elnökök által érintve sem lettek.

Az orthodox közvetítő bizottság azt a thézist állítja fel, „hogy a kongresszisták beadványa az anyakönyvvezetést és zugiskolákat illetőleg rágalmakat foglal magában, a hazafiságot és liberálisizmust pedig kizárólag maguknak a kongresszistáknak vindikálja,“ és ebből kifolyólag tárgyalja a zsidó orthodox tanügyet és hazafiságot. Tény azonban az, hogy a kerületi elnökök előterjesztése sem a zugiskolákról, sem a hazafiságról egy szóval sem emlékszik meg, az anyakönyvi ügyben pedig szintén nem egy párt, hanem az egész hitfelekezet érdekében szól.

A kerületi elnökök történeti visszapillantást vetve hitfelekezetünk utolsó 15 évi történetére, kimutatták a kongresszusi, orthodox és status quo ante alapon álló hitközségek keletkezési módját; bebizonyították a jelen állapotok tartatlanságát és javaslatokat terjesztettek elő a hitközségeknek szilárd alapokon való rendezése s a zsidó autonomiának törvényes biztosítása tárgyában. De tették ezt a nélkül, hogy bármely pártnak fény- vagy árnyoldalait feltüntették, az egyiket vádolták, a másikat dicsőítették volna.

Csakis egy helyen, a hol a hitközségek kategoriái vannak felsorolva, említették fel a kerületi elnökök, hogy léteznek „orthodox“ községek is. Ezen egy helyet kivéve, az „orthodox“ elnevezés nem fordul elő.

Teljesen objektív álláspontból lett a kerületi elnökök emlékirata megírva, nem egy párt, hanem az ország zsidó hitközségeinek érdekében. Vét az igazság ellen az, ki ezen emlékiratban a pártérdek, avagy szenvedélynek csak legkisebb nyomát is lája.

A kerületi elnökök beadványát a béke szelleme lengi át. Bennünket csak azon őszinte törekvés vezérel, hogy megszüntetessenek a zsidó hitközségekből való szabad kiválások és a külön hitközségek tetszésszerű alakítása; hogy továbbá hitfelekezetünk a törvényhozás által ugyanazon törvényes önkormányzati joggal felruháztassék, melylyel az országban létező, törvényesen bevett vallásfelekezetek bírnak.

Teljesen mellőzve látjuk az orthodox közvetítő bizottság munkálatában azon konstataált tényeknek és pozitív javaslatoknak bármint irányban való méltatását, avagy csak fel- említését is, melyeknek a kerületi elnökök a nagyméltóságodhoz intézett emlékiratban indokolt kifejezést adtak. E helyett az orthodox közvetítő bizottság ismét a viszály terére lép, és felidézni készül azon szomorú testvérharcot, melynek áldozatául esett hitközségeink egysége.

E térre mi az orthodox közvetítő bizottságot nem követjük és ennél fogva a leküldött előterjesztése érdemében minden nyilatkozat adásától tartózkodunk. Fellépéséből csupán egy tanulságot vonunk le, hogy t. i. az adminisztratív intézkedések folytán zilálttá vált hitfelekezeti ügyeink csakis törvény útján rendezhetők.

Ismételjük tehát a kerületi elnökök emlékiratában előterjesztett azon alázatos kérelmet nagyméltóságod előtt:

hogy a hitközségeink egységének visszaállítása s hitfelekezetünk autonomiájának törvényes biztosítása iránti javaslatainkat figyelemre méltatni kegyeskedjék.

Kik is egyébiránt kitünő tisztelettel vagyunk stb. Budapest, 1884. január 23.

Schweiger Márton,
irodai elnök.

Az uszoráról.

Azzal a mozgalommal szemben, mely néhány, szerepelni vágyó politikai nullától kiindult és a zsidó felekezeti befektetését tüzte szennyes zászlajára, nem lesz meddő munka kissé tüzetesebben foglalkozni azon kérdéssel, hogy mikép intézkednek a zsidó szt. könyvek az uszoráról, annál is inkább, mert az izgatók az uszoráskodást speciális zsidó foglalkozásnak bélyegzik.

Lássuk mindenekelőtt az ó-szövetségi szt. iratoknak kérdésünket illető főbb helyeit.

„Ha pénzt adsz kölcsön veled lakó szegény népemnek, ne zaklasd őt mint a zsaroló, se uszorával ne terheld“ (Móz. II. 22. 25). „Ha atyád fia elszegényedik és tehetetlen, és befogadod őt, mint jövevényt és zarándokot, és veled él, ne végy uszorát tőle, se többet, mint adtál.“ (U. o. III. 25. 35—36.)

„Ne adj kölcsön atyádfiának uszorára pénzt, se gabonát, se akármi egyéb jószágot, hanem az idegennek; atyádfiának pedig uszora nélkül add azt kölcsön, amiben szűkölködik: hogy megáldjon léged a te urad Istened minden dolgaiddban, ama földön, melyet birni fogsz.“ (U. o. V. 23. 19—20.)

„Uram, ki fog lakni a te hajlékodban? . . . Ki pénzét uszorára nem adja.“ (Zsolt. XIV. 1—5.)

„A szegény bántalmától kezét visszatartja, ki uszorát és többet nem veszen.“ (Ezek. XVIII. 17.)

Ime a főbb helyek, melyeket a kamat-ellenzők annak idején állításaik bebizonyítására felhasználhattak.

Hogy a sz. irásnak e helyeit jól megértjük és felfogjuk, nem szabad azokat a szövegből kiszakítani, és az ezer év előtt irottakat a mai század szemüvegén át nézni. — Midőn azok irattak, más körülmények léteztek.

Hogy tehát a fenn idézett helyeket helyesen magyarázhasuk, bele kell képzelni magunkat az akkori viszonyokba; más szóval: ismernünk kell Izrael népének szervezetét. És milyen volt ez? Izrael népének rendkívüli hivatása volt. Midőn a paradicsomi kinyilatkoztatás ugyszólván már végkép elveszett volt a többi népeknél, Izrael népe volt hivatva az egy igaz Istenbeni hitet és az eljövendő megváltó bani reményt megőrizni. Izrael a Jehova népe volt, mely által a föld összes népei meg valának áldandók. Isten maga adá nekik két kőtáblára írva a tiz parancsolatot, melyekben a többi közt más vagyonának sértése, sőt még az az utáni sóvárgás is tiltatik.

És ezen isteni törvényhozáson épültek Mózes összes törvényei, melyek az isteni tiszteletet, a polgári alkotmányt, sőt még a családi legbensőbb viszonyokat is, szóval: az izraelitáknak minden viszonyait rendezik.

Az izraelitáknál, valamint általában a régi népeknél, a vagyon nem pénzből, hanem fekvőségekből állott. A családi birtokot nem lehetett végkép elidegeníteni, sem eldarabolni.

Eladás, elzálogosítás esetében is a birtok az örvendetés esztendőben visszakerült eredeti birtokosára. A kölcsönadó azonban, daczára annak, hogy a földbirtok ekként a családokhoz volt kötve, még sem volt a veszteség veszélyének kitéve, mert adósa javain, sőt személyén is teljes kárpótlást vehetett magának, a mint mindez Mózes III-ik könyvének 25-ik fejezetében és a hasontartalmu helyeken bőven rendeztetik.

Ily birtokrendszer mellett a pénznek nagyon alsórendű szerep jutott s joggal szterilnek mondatott. A létezett ipar és kereskedés is inkább csak önfentartásra szolgált, s a buza, bor, olaj stb. kivitele a fönici városokba csak a csekély fölsőből került. Szóval: itt tőke-birtokosokat nem, hanem csak földbirtokosokat találunk, s így igen könnyen felfogható Mózes kamat-tilalma.

Az idézett szövegek nagyobb részében e kamat-tilal-

mat a szegények iránti felebaráti kötelmekkel együtt találjuk. Azon néhány hely, hol általános tilalomról van szó, nem lehet döntő, azokat a többi parallel helyekkel egybevetve kell magyarázni.

Igen nagy figyelmet érdemel az idézett szentirási helyek közt különösen az, melyben Mózes a kamatvételt nem tiltja, ha idegenről van szó.

Tudjuk, hogy Mózes az idegenekkel közlekedést, a mennyire csak lehetett, megakadályozni igyekezett, és pedig azon okból, hogy népét a pogány szokásoktól és vétkektől megőrizze. De azért szörnyü tévedés volna azt hinni, hogy Mózes az idegenek iránt oly ellenséges indattal viseltetett, miszerint ő megrontásukra, mint valami lényegileg erkölcsi rosszat, engedélyezte volna.

Hisz tudjuk, miként rendelkezett, vagy inkább gondoskodott Mózes az idegenek és jövevények felől is. Ő emlékeztetőkbe hozván a zsidóknak, hogy ők is jövevények voltak Egyiptom földén, és a jövevények érzéseit ismerik, parancsolja nekik: hogy a jövevényt meg ne szomorítsák, se ne nyomorgassák; (Móz. II. 22. 21.) ne legyenek a jövevény bántására; (U. o. 23, 9—12) egyenlő parancs legyen mind a zsidóknak, mind a föld jövevényeinek. Továbbá a jövevényt az árvák- és özvegyekkel egy osztályba helyezvén, átkozottnak mondja azt, ki azok törvényét elfordítja; (Móz. V. 27, 20.) és midőn az istenek istenéről szól, ki személyre nem néz, hozzá teszi: „szeressétek tehát ti is a jövevényeket.“ (Móz. V. 10. 19.)

Ilyen volt Mózes az idegenek és jövevények iránt, és azért az érintett kamat-engedélyezést alig lehet ellenséges indulatból forrásoztatni.

Azt sem hihetem, hogy Mózes „ad duritiem cordis“ vagy a „vicem pro vice“ elvénél fogva engedte volna meg a kamatvételt az idegenektől; hanem azt gondolom, hogy mi itt pusztán egy gazdasági tüneménynyel állunk szemben.

Mózes övéinek megtiltotta, hogy egymástól muutum alkalmával kamatot vegyenek; mert az előadott birtokviszonyoknál fogva a kölcsönadó biztosítva volt minden veszteség ellen. Ellenben megengedte, hogy az idegeneknek adott kölcsön után kamatot vegyenek, mert ezeknél a kölcsönzött vagyon nem volt biztosítva földbirtok által. . . .

Mindezeket nem én mondom, hanem egy róm. kath. pap 1870-ben Pécsen megjelent igen érdekes kis munkájában (Az uszora- és kamatkérdés. Irta Scholl Antal pécs-egyházmegyei áldozár) olvasható. Közlendőnek találtam mindezeket azért is, hogy bemutassam antiszemita „tudósainknak“ hogy vannak hála istennek keresztények, kik a zsidóságot ismerik s hogy ezek mikép vélekednek a zsidó szent könyvekről — persze hogy több időt fordítottak ezeknek tanulmányozására, mint hat hetet.

Dr. Maislís Mór.

H I R E K.

Olvasóinkhoz!

— Azon t. előfizetők számára, kiknek előfizetésük február hó elején lejár, lapunk e heti számához postautalványokat mellékelünk. Kérjük a t. előfizetőket megrendeléseiket mielőbb megújítani, hogy a lap szétküldése iránt tájékozva legyünk.

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. Széchenyi-utca 10. sz.) küldendők.

A kiadóhivatal.

— **Az antiszemitizmus az akadémián.** A következő sorokat vettük: Dr. Kohut Sándor nagyváradai rabbi a m. tud. Akademiához fordult, hogy az általa készített nagy magyar Talmud-szótárt kiadhassa. A tudós rabbi e kérvényét a héten tárgyalták az Akademián. Voltak papok, melyek ez alkalomból az Akademiát antiszemitáskodással vádolták csupán azért, mert a főtisztelendő rabbi urnak kérvénye bizonyos oldalról visszaütendően tartatott. E lapok rossz szolgálatot tesznek a zsidóságnak, mert olyan dolgokat tüntetnek fel antiszemita színben, melyeknek ez átkos mozgalomhoz semmi közük. Ilyen eljárás az antiszemiták bátorítására szolgál, kik „elveik” győzelmét látják az eféle ráfogásokban. Sajnos, hogy épen az ugynevezett „zsidólapok” nyújtották az antiszemitáknak azt az elégtételt, ami az Akademia antiszemitizmusának konstatálásában rejlik. De eszélytelen volt az eljárás még azért is, mert olyan férfiak ellen izgat, kik legtávolabb állanak azoktól az eszméktől, melyek Istóczyék agyát furják. Kérem a tekintetes szerkesztőséget, e sorokat, melyekben csak az ügy állására figyelmeztetni bátorítottam, tetszés szerint felhasználni. Fogadja stb. . . . — Mi részünkről köszönjük a szives figyelmeztetést, mert tudjuk, hogy az író tollát jó akarat vezette. De mind az által nem adtuk volna ki e levelet, ha nem érint benne olyan pontot, melyet mi megjegyzés nélkül nem hagyhatunk. Értjük azt a pontot, melyben az ugynevezett „zsidólapokról” szól. Nagyon sajnáljuk, hogy az igen tisztelt levélíró azokat a „zsidólapokat” nem nevezte meg; mert így csak azt tehetjük fel, hogy ez elnevezés alatt azokat a lapokat érti, melyeket a Függetlenség olyanokká szatizált. Mi e feltevés ellen határozottan tiltakozunk. Az a körülmény, hogy valamely lap német nyelven jelenik meg, nem kvalifikálja azt „zsidólapná”, de a magyar lapok közt sincs egyetlen egy sem, mely a zsidólap címét megérdemelné. Az egy „Nemzet”-et kivéve minden magyar lap többé-kevésbé antiszemita, kezdve az Egyetértésen egészen le a Pesti Naplóig. És ha e lapok valahol antiszemitizmust szimatolnak, arról a zsidók bizonyára nem tehetnek. Vagy azt hiszi a tisztelt levélíró ur, hogy például a P. Hirlap a zsidóktól megbízást kapott, hogy az Akademiát antiszemitizmussal vádolja? A lap kiadója úgy találta, hogy 100—120 példánnyal többet fog elárusítani, ha a közönségnek az Akademia antiszemitizmusáról mesél, tehát kiadta a redakciónak a parancsot, hogy énekelje meg az „esetet” a tárczában és a napi hírek közt. Punktum.

— **Bujtogatás.** Az „Egyetértés” mult heti számainak egyikében az a hír jelent meg, hogy gróf Festetich Tasziló az antiszemiták közé ment és e lépését azzal a kijelentéssel kezdte, hogy ezentúl zsidónak semmit többé el nem ad és tőle nem vásárol soha többé semmit. Ezzel a bujtogató félreismerhetlen jellegével bíró hirlapi állítással szemben a nemes gróf ügyvivője határozottan kijelenti, hogy Festetich Tasziló grófnak esze ágában sem volt ilyen nyilatkozatot tenni és hogy a gróf „vevőit és bérlőit vallási felekezet szerint nem különbözteti meg.” E férfias nyilatkozat legjobban cáfolja ugyan a nevezett lap bujtogatói szándékait, de mi még sem hagyhatjuk szó nélkül, az Egyetértés hazudozásait már csak azért sem, mert ez utóbbi lapot az antiszemiták „zsidólapnak” mondják. Tehát ilyenek az ugynevezett „zsidólapok” Mihelyt egy hazugságot kifundálnak, a miről azt hiszik, hogy vele a zsidók ellen izgatni lehet, az olvasóközönség határtalan gaudiumára kinyomatják. Igaz ugyan, hogy Csávolszky urnak nincsen tudomása az eféle intrikákról és rendesen csak akkor értesül róluk, mikor a kacsa már elrepült; de ez nem mentség, mert ha azok a kedves kollegák tudnák, hogy Csávolszky ur az antiszemita hirgyártás e nemét perhorreszkálja, akkor bizonyára nem mernének olyan híreket a lapba csempészni, mint a milyen a szóban forgó ráfogás, a mely nem csak a nemes gróft, hanem minden tisztességes embert felháborított.

— **A magyarországi központi Fröbel-nőegylet** általi érvényességü gyermek-kertésznevelő képzőintézetében (Széchenyi sétatér 2. szám) a folyó évben az első félévi vizsgálatok Péterfy Sándor igazgató vezetése alatt a következő sorrendben tartatnak meg: Február 4-én délután 3—6 óráig vizsgálnak: 1. Péterfy Sándor igazgató a nevelés- és módszertanról. 2. Dr. Ziffer Károly tanár az egészségtanból. 3. Dr. Berényi Salamon tanár a magyar nyelv- és irodalomból. Február 5-én délután 3—6-ig vizsgálnak: 1. Lovassy Sándor tanár a természetismeretből, 2. Pisinger Alajos tanár a zenéből. 3. Langer János tanár az énekből. — Február 6-án délelőtt 10—11^{1/2}-ig tartatnak meg a gyakorlati vizsgálatok a gyermekkertben. — Február 6-án délután 3—6-ig vizsgálnak: 1. Löschinger Zsigmond tanár a rajzból. 2. Dr. Berényi Salamon tanár a számtanból, földrajzból és történelemből. 3. Szidanits Ferencz tanár a tornából. Ezen vizsgálatokra egyesületünk tagjait és az ügybarátokat ezennel tisztelettel meghívja Budapest, január hó 24-én az elnökség.

— **Magyar zsidó szemle** című havi füzet első száma ma, pénteken február elsején jelent meg. A füzet dús tartalmával teljesen megfelel ama feladatának, melyet maga elé tűzött. Behatóan és alaposan tárgyalja a zsidó theologiai és egyéb a zsidó tudományt és irodalmat érintő kérdéseket, a miből az antiszemita urak elég világosan láthatják, hogy a zsidó hittudományi és vallásügyek nem zárkoznak a ghetto elszigetelt falai mögé, hanem érthető nyelven tárgyalhatók ép úgy mint minden más felekezeti vallásügyi kérdése.

— **Megjelent** Dr. Neumann Ede nagykanizsai főrabbi Fassel H. B. ravatala előtt mondott gyászbeszéde. A beszéd magvas és eszmedús tartalmánál fogva méltán ajánlható az olvasóközönség figyelmébe. — Szántó Eleázár, a budapesti izr. elemi iskolának derék igazgatója szerkesztése mellett megjelenő „Izr. tanító egyesület értesítőjének” februári füzete e héten megjelent és számos sikerült cikket tartalmaz.

— **Nyilatkozat.** A kongresszusi irodának a vallásminiszteriumhoz intézett újabb beadványáról a lapok útján nyervén tudomást, ezuttal csupán csak azon a jelzett beadványban foglalt és a közvélemény félrevezetésére alkalmas insinuációt, hogy „az orthodox közvetítő bizottság ismét a viszály terére lép” — a leghatározottabban visszautasítjuk. Aki a kongresszisták memorandumát és az arra adott válaszunkat annak idején elolvasta meggyőződhetett, hogy ők minket igenis megtámadtak és hogy mi ezen támadások ellenében védekezvén minden argumentációkat igen is megczáfoltuk. Utalunk tehát a két memorandumra és minden elfogulatlan ember ítéletére bizzuk, vajjon mi idéztük-e elő a viszályokat, vagy pedig azok, a kik minket jogainkban megtámadtak. — Az orth. közvetítőbizottság nevében. Reich Ignác, elnök.

Szerkesztői üzenetek.

B. J. urnak Csantavér. A mint lapunk utolsó számából kitűnik, az ön által érintett eszméknek kifejezést adtunk.

Cs. D. urnak Debreczen. Legkésőbb pépteken.

Sz. M. urnak Pécs. A cikket annak idején közöljük. Most a kérdés nem aktuális.

J. B. urnak Nagyvárad. Soha. Jól megszoktuk rostálni.

Többeknek. Azt nem kritizáljuk.

L. M. urnak Bécs. Német cikkét fordítottuk.

Cz. L. urnak Nagy-Kanizsán. Nem foglalkozunk vele, Szendrői. A cikket kiadjuk.

Amita. Egyik munkatársunk irt ez álnév alatt.

H. V. urnak Nyiregyháza. Későn érkezett; a jövő számban közöljük.

Bátorkodom ezennel tiszteletteljesen közzétenni, hogy a **Wertheim M.-féle** üzleti helyiséget az „arany csizmához” **Károlykaszárnya, Károly-körut** átvettem, és valamint a **Károlykaszárnya 17. sz. a.** létező **czipőüzletemet**, szintén a „**Parizsi czipőhöz**” czimezve ogom tovább vezetni. A bennem 18 év óta helyezett bizalomért hálás köszönetemet kifejezvé, kérem, azt irányomban továbbra is fentartani, és én azon leszek, hogy azt minden iránybani **szolidtság** által megérdemeljem.

Tisztelettel
Schwarz József.

Károlykört, a Rosner-féle kávéház mellett

ajánlja gazdagon felszerelt czipő gyári raktárát nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobb és legolcsóbb árúknak elismertetett, alapítottat 1866-ik évben.

Hölgyek számára.

Comod czipő, finom nemezéből	— — — —	frt 1.20-tól	frt 1.40-ig
Zug-czipő, dupla talppal	— — — —	frt 3.50 től	frt 3.80-ig
Finom vikszbőr zug czipő, erős, dupla talppal gondolt			
legjobb fajta	— — — —	frt 4.00 től	frt 4.50-ig
Finom posztó-czipő, vi szbőrrel v. bagariával boritva	— — — —	frt 4.50 től	frt 5.00-ig
Ugyanaz orosz lakkal boritva	— — — —	frt 5.00-től	frt 5.50-ig
Szlon lak czipő, nagyon finom	— — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
Valódi „orosz” igen elegáns	— — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
Valódi „orosz” bagaria csizma egy darabból vízmentes, igen tartós	— — — —	frt 9.00-től	frt 11.00-ig

Uraknak számára.

Házi czipő finom nemezéből, sarokkal	— — — —	frt 1.00 től	frt 1.20-ig
Nemez comod czipő hajtókával, igen elegáns, finom nagy csokorral	— — — —	frt 1.80-tól	frt 2.20-ig
Nemez séta-czipő, kőtni vagy zuggal két oldalán	— — — —	frt 2.00-től	frt 2.50-ig
Finom bőr zug czipő, 16 cm. magas, nemezbelés, dupla talp, a legjobb zerge-, chagrin- vagy borjubőr	— — — —	frt 3.50-től	frt 3.80-ig
Legfinomabb női posztó-czipő 16 cm. magas, zerge- vagy borjubőrrel boritva	— — — —	frt 3.80-től	frt 4.00-ig
Ugyanaz orosz lakkal fejelve	— — — —	frt 4.00 től	frt 4.20-ig
Legfinomabb bundaczipő, kőtni, báránnybőrrel bérelve, brabant díszítés, bőr, bársony v. posztó	— — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
Legnagy. választ. bálczipőkben szines szatinból	— — — —	frt 1.80 től	frt 2.50-ig

Minden fentnevezettek előálló varrott talppal párja 50 krral drágábbak, továbbá nagy raktár leány-, fiu és gyermekczipőkből a legolcsóbb árakon. Megbízások a vidékről utánvéttel pontosan és lelkiismeretesen eszközöltetnek. Nem illők készséggel kicseréltetnek.

Képes árjegyzékek bérmentve.

A lakások

tisztán és rendben tartása

minden házban

a legtöbb fáradságot okoz.

Végtelen fáradozás után sikerült egy

lakás tisztító-intézetet

alapítanunk, mely a t. háziasszonyokat ezen fáradságtól megkíméli. — **Lakások** rendbentartására, szobatisztításra, butorporolásra, ablaktisztításra stb. intézetünk a legolcsóbban vállalkozik. — Szobatisztításra külön osztályt rendezünk be. Havi vagy évi bérletek a legolcsóbb áron.

Kiváló tisztelettel

Az első budapesti

ált. lakás tisztító-intézet.

IRODA: Váci-körut 1.

A magyar országos

„Központi takarékpénztár”

XII-ik RENDES

KÖZGYÜLÉSÉT

folyó évi február hó 17-én délelőtt 11 órakor az intézeti helyiségben (IV. ker. bécsi-utca 4. szám 1. em.) tartja meg.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. Zárszámadások előterjesztése a felügyelőbizottság jelentésével.
3. Mérleg megállapítása, nyeresmény felosztás és kifizetés iránti határozatal.
4. Az alapszabályok 46 §-ának módosítása.
5. Két igazgatósági tag választása.

Azon t. részvényesek kik ezen közgyűlésen részt venni szándékoznak, sziveskedjenek részvényeiket az alapszabály 17. §-a értelmében*) f. évi február 9-én d. e. 12 óráig az intézet pénztáránál letenni, mely alkalommal a mérleg is rendelkezésükre álland.

Az igazgatóság.

*) 17. §. közgyűlésben részt vehetnek mindazon részvényesek, kik nyolcz nappal a közgyűlés megtartása előtt a le nem járt szelvényekkel együtt oly részvényt tesznek le a társulatnál, mely legalább két hóval előbb iratott a letevő saját nevére.

(Utánnymomat nem díjaztatik.)

HIRDETÉSEK

felvételnek

a

kiadóhivatalban.